

Sisäisen tarkastuksen asiakirjojen julkisuuteen liittyviä haasteita

Olen työskennellyt Espoon kaupungin sisäisessä tarkastuksessa tarkastuspäällikkönä neljä vuotta. Sitä ennen vastaavissa tehtävissä Wärtsilässä, SOK:lla, Onnisella, Tuokolla ja Ilmarisessa. Ammatillisten asioiden toimikunnan jäsenenä olen toiminut yli kymmenen vuotta. Jäsenyyden olen kokenut hyvänä mahdollisuutena lisätä omaa osaamistani ja tietojani tarkastustyöstä, koska jäsenten työnantajat ovat erilaisilta toimialoilta ja ovat erikokoisia organisaatioita. Koska sisäisten tarkastusten toimintatavat vaihtelevat, muiden jäsenten kertomista tarkastuskokemuksista oppii myös itse. Kokouksissa keskustellaan myös muista ajankohtaisista asioista, lakimuutoksista tai omassa tarkastuksessa kohdatuista haasteista, jolloin voi kysyä, miten muut jäsenet ovat vastaavia haasteita ratkaisseet.

Julkisuuslain mukaisesti viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, ellei laissa ole erikseen toisin mainittu. Laissa on lueteltu ne perusteet, joiden nojalla asiakirja voidaan kuitenkin salata. Pitkään julkisuuslakia tulkittiin niin, että kuntien sisäisten tarkastusten asiakirjat voidaan kokonaan salata vedoten laissa mainittuun kohtaan, jossa mainitaan salausperusteena tarkastus ja muu valvonta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen tai asiakirjan julkistaminen olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa asiaan osalliselle.

Viime vuosina tuomioistuinten ratkaisut ovat kuitenkin muuttaneet julkisuuslain tulkintoja siten, että sisäinen tarkastus ei voi tulkita kokonaisia raportteja salaiseksi, vaan salausperuste pitää tarkasti ja perustellusti kohdistaa kuhunkin asiakirjan kohtaan erikseen. Muilta osin asiakirjat ovat julkisia. Toisaalta on kuitenkin kunnissa ollut tulkintana, ettei tarkastussuunnitelmia anneta julkisuuteen ennen tarkastuksia.

Julkisuuslain kohdat ovat varsin tulkinnanvaraisia, eikä ole tarkasti määritetty, mitkä sisäisen tarkastuksen asiakirjat ovat julkisuuslain mukaisia asiakirjoja ja milloin täyttyy laissa mainittu vaade, että asiakirja on julkinen, jos se on kunnassa arkistoitu. Tämän takia menettelytavat kunnissa vaihtelevat. Toisaalta haasteita lisää uusi henkilötietosuoja-asetus, joka puolestaan asettaa tiukennuksia henkilötietojen julkistamiseen (esimerkiksi sisäisen tarkastajan, vastuuhenkilöiden tai tarkastettavien nimet).

Hankaluutta tuo myös se, että sisäisen tarkastuksen työn luonne ja haastattelut ovat luottamuksellisia, mutta kuitenkin tarkastajan saamat tiedot voivat tulla julki esimerkiksi lehdissä ja internetissä. Lisäksi ongelmana ovat kuntien omistamat tytäryhtiöt, koska julkisuuslaki ei koske osakeyhtiöitä. Tältäkin osin on saatu tuomioistuimen ratkaisu, jossa kunnan omistamasta tytäryhtiöstä tehty sisäisen tarkastuksen raportti olikin julkinen, koska raportti oli toimitettu kunnan viranhaltijalle.

Uhkana on, että sisäisen tarkastuksen raporttien julkisuus vaikuttaa tarkastuskohteista päättämiseen, tarkastusraporttien sisältöön tai tarkastajien tapaan toimia. Julkisuuslakia ollaan parhaillaan uudistamassa eduskunnassa ja toivottavasti tuleva laki tuo selkeyttä käytäntöihin.

Timo Tarkkanen

Tarkastuspäällikkö

Espoon kaupunki